

FI lausuntopyyntö VV

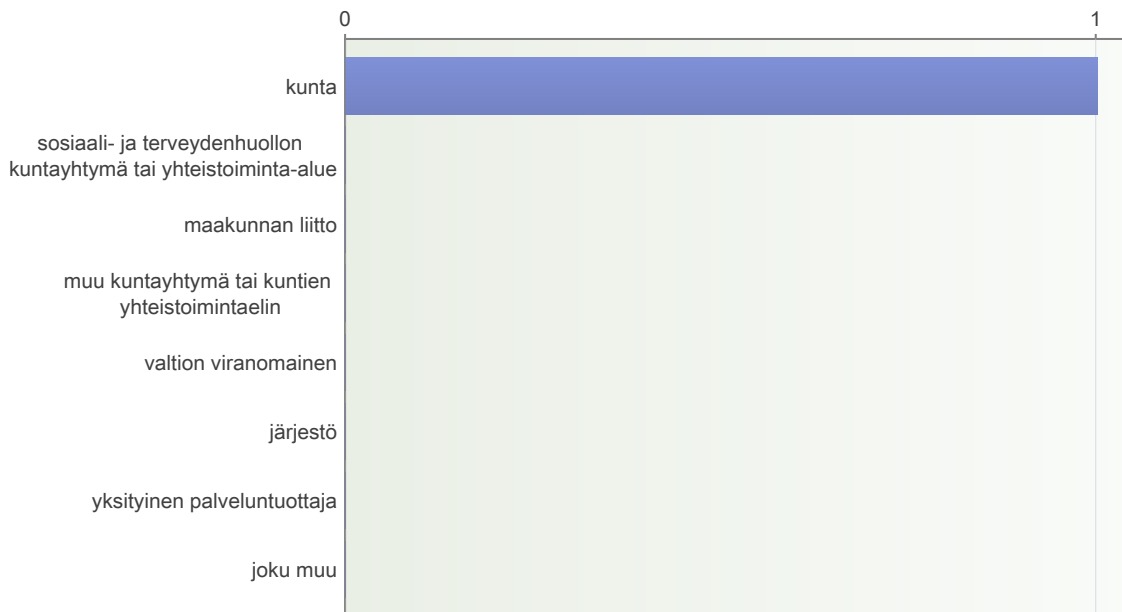
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Sipoon kunta	Peter Stenvall	peter.stenvall@sipoo.fi	14.3.2017	Kunnanhallitus

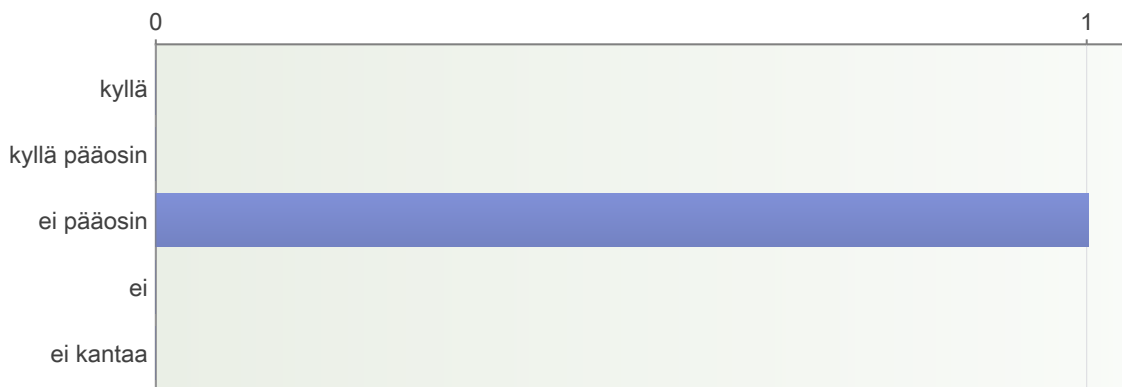
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tämän ja muiden kysymysten osalta valinnanvapauslakiluonnoksen keskeneräisyys vaikeuttaa merkittävästi maakunta- ja sote-uudistuksen muodostaman kokonaisuuden arviointia. Kun kyseessä on poikkeuksellisen huomattava ja laajakantoinen uudistus, ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, että lausuntoa pyydetään keskeneräisestä kokonaisuudesta.

Sipoon kunta on aikaisemmin antanut muun muassa seuraavan lausunnon:

"Kuntien tulee voida toimia tiettyjen sosiaalihuollon lähipalveluiden järjestäjänä. Mikäli yhtiöittämisvelvoite toteutuu, tulee kunnilla olla mahdollisuus sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden tuottamiseen omistamissaan yhtiöissä. Maakunnan ja kuntien välillä tulee olla lakiin kirjattu mahdollisuus sopia yhteistyöstä ja tehtävien hoitamisesta. Muissa pohjoismaissa lähipalveluina järjestettävät sosiaalihuollon palvelut ovat kuntien järjestämisvastuulla ja ainoastaan sairaanhoito on katsottu aiheelliseksi keskittää maakunnille."

Halutaanko tässä lausunto sote-uudistuksesta vai valinnanvapaudesta?

Mikäli kysymys on valinnanvapaudesta niin monimutkaisesta valinnanvapausjärjestelystä hyötyvät koulutetut, hyvätuloiset ihmiset, jotka osaavat valita. Moniongelmaiset ja –sairaat, paljon palveluja tarvitsevat, oikeuksistaan vähemmän tietoiset kansalaiset jäävät uudistuksen häviäjiksi ja terveys- ja hyvinvointierot voivat jopa lisääntyä entisestään.

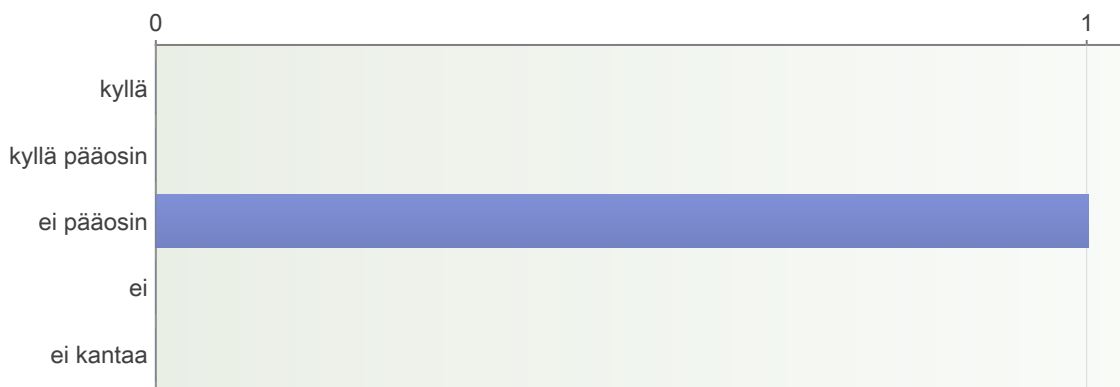
Kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksella saattaa olla mahdollista kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja ja parantaa palveluiden yhdenvertaista saatavuutta pitkällä tähtäimellä edellyttäen, että palveluitten järjestäjä johtaa ja koordinoi vahvasti palveluitten tarpeenmukaista, asiakaslähtöistä ja vaikuttavaa tuottamista.

Lausuttavana olevan hallituksen esitysluonnoksen sisältämä laadulla kilpailu palveluntuottajien välillä ei välttämättä toteudu kaikkien maakuntien kohdalla yhdenvertaisesti, jos palveluntuottajia on maakunnassa rajoitetusti. Tällöin palvelujen saatavuus ja kansalaisten yhdenvertainen valinnan mahdollisuus ei välttämättä toteudu.

Työterveyshuollon piirissä olevat asiakkaat ovat nykyisessä järjestelmässä osin eriarvoisessa asemassa muuhun väestöön nähden. Työterveyspalveluja tuottavan yhtiön potilaat voivat listautua saman yhtiön sote-keskuksen asiakkaiksi. Uhkana on, että palvelut jakaantuvat huonommin ja paremmin pärjäävien palveluiksi ja eriarvoisuus lisääntyy.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät, mutta epäselväksi jää, edistääkö uudistus vaikutusmahdollisuuksia tarkoituksenmukaisella, palvelujen terveys- ja hyvinvointihyötyä tukevalla tavalla erityisesti useita sosiaali- ja terveyspalveluja käyttävien osalta.

Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihinsa toteutuvat erityisesti alueilla, joilla on valinnanmahdollisuuksia.

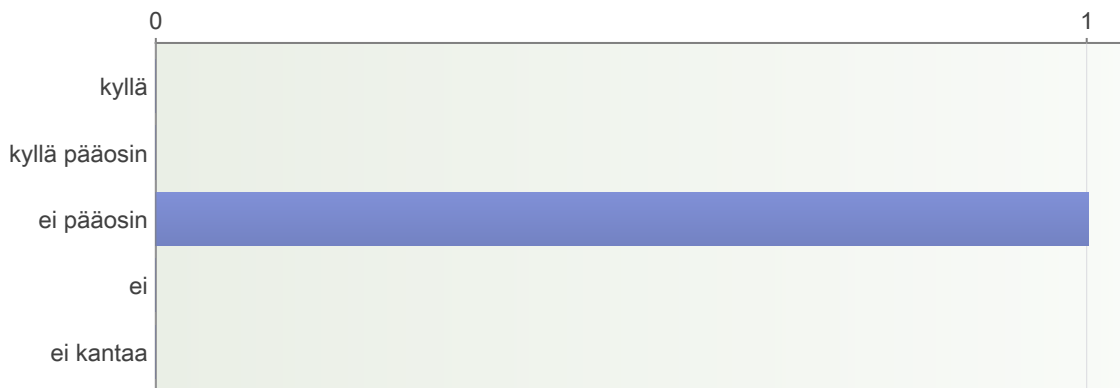
Esitetty valinnanvapausmalli on monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava. Maksuseteliä, asiakasseteliä ja henkilökohtaista budjettia käyttävät asiakkaat ovat usein vaikeassa elämäntilanteessa ja haavoittuvassa asemassa, mikä vaikeuttaa päätöksentekoa.

Valinnan tekeminen sosiaali- ja terveyskeskuksen, suunhoidon yksikön ja liikelaitoksen osalta edellyttää asiakkaalta palvelujärjestelmän tuntemusta sekä moninaisten tietojärjestelmien hallintaa.

Laki luonnoksen perusteella on osin epäselvää mitkä palvelut ovat valinnanvapauden piirissä ja mitkä liikelaitoksessa. Liikelaitoksen kieltä tuottaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluja voi pirstaloida asiakkaan palvelukokonaisuuden sen sijaan että parantaisi sitä.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

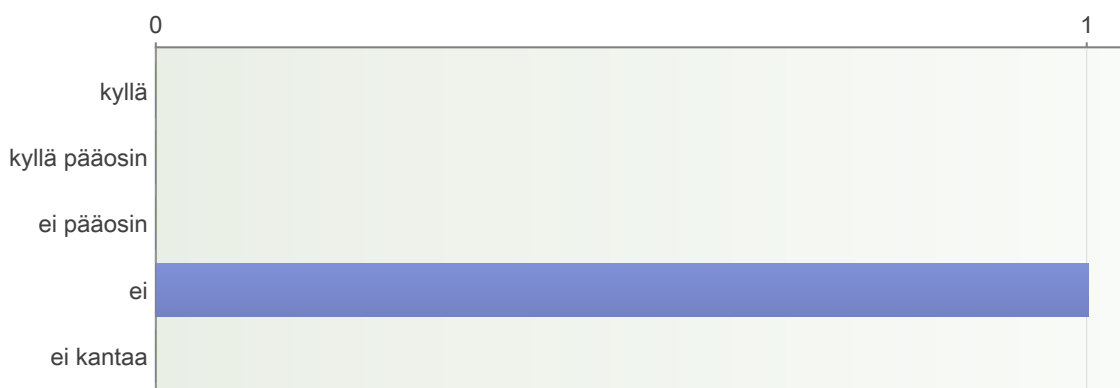
Vastaajien määrä: 1

- Esityksen perusteella jää avoimeksi miten varmistetaan siitä, että ovatko tarjolla olevat palvelut tilanteeseen sopivia ja yhteen toimivia. Omaan tilanteeseen sopivaan palveluun hakeutuminen edellyttää asiakkaalta kykyä arvioida omaa palvelutarvettaan, verrata sitä tarjolla oleviin vaihtoehtoihin ja hakeutua palveluun. Uudistuksesta hyötyvät koulutetut ja osaavat asiakkaat. Järjestelmä on sekava ja avoimia kohtia on paljon.

Asiakkaan asuessa tai oleskellessa eri syistä väliaikaisesti toisen maakunnan alueella, hänen mahdollisuutensa hakeutua ei-kiireellisiin sosiaali- tai terveydenhuollon palveluihin, on hankalaa. Asiakkaan on tehtävä maakunnalle ilmoitus väliaikaisen palvelun tuottajan ja tämän toimipisteen valinnasta vähintään viikkoa ennen palvelutarvetta ja tällainen ennakointi ei kaikissa tilanteissa ole lainkaan mahdollista.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

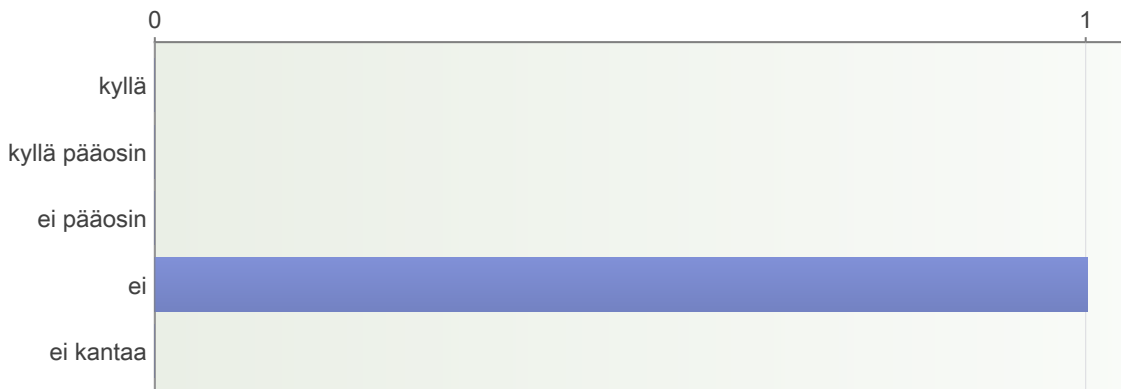
- Valinnanvapaus uudistus vaarantaa palvelujen yhteensovittamisen ja palveluintegraation. Pystyykö järjestäjä valvomaan, että kokonaisuus toimii asiakkaan eduksi. Yhteensovittaminen edellyttää tiedon saantia, tiedonhallintaa ja tietojärjestelmien yhteensopivuutta mikä ei tule olemaan mahdollista esitetyllä aikataululla.

Palveluintegraatio todennäköisesti heikentyy nykyiseen verrattuna. Perustason, erityistason ja vapaan valinnan palveluiden tuottaminen voi toteutua eri tuottajien toimintana ja eri toimipisteissä. Esim. nuorten kohdalla pirstaleinen sote kokonaisuus yhdessä muiden palveluita tarjoavien tahojen kanssa mahdollistaa asiakkaiden pallottelun ja jopa väliinpuotoamisen.

Asiakassuunnitelman merkitys yhteensovittamisessa on olennainen, mutta epäselväksi jää, miten sen toteutumista monitoimijaympäristössä arvioidaan ja seurataan ja mikä taho vastaa palveluketjujen saumattomuudesta.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kysymys koskee itseasiassa koko sote-uudistusta. Seuraavassa vastaus kuitenkin valinnanvapauden osalta ja valinnanvapauslainsäädännön vaikutuksiin peilaten.

Valinnanvapauden toteutuminen esitetystä muodosta vaarantaa kustannusten kasvun hillinnän toteutumisen. Valinnanvapauden eri elementit lisäävät palvelujen kysyntää ja siis kustannusten kasvua.

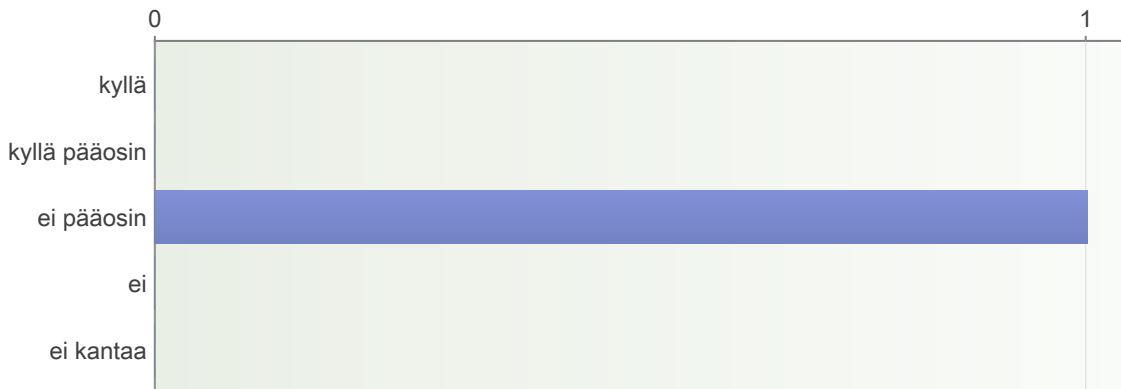
Riskejä kustannusten nousulle aiheuttaa mm. maakunnan ja maakunnan liikelaitoksen hallinnollisista lisätehtävistä, tietojärjestelmien investointikustannuksista sekä valinnanvapausmalliin kuuluvista uusista elementeistä, henkilökohtaisesta budjetista ja suoran valinnan palvelujen maksueteleistä. Erityisesti suun terveydenhuollon suoran valinnan järjestelmään liittyy paineita kustannusten kohoamiselle.

Suurin riski kustannusten kasvun näkökulmasta ”ruuhka-Suomessa” on kuitenkin se, että valinnanvapauden myötä julkisrahoitteinen asiakaspohja laajenee asiakkaisiin, jotka tähän saakka ovat maksaneet terveydenhuollon palvelut itse tai vakuutuksella.

Pidemmällä aikavälillä kustannusten hillitseminen voi toteutua kansalaisten suuremman vastuun ottamisen ja omiin palveluihin osallistumisen kautta. Palvelujen tuottamistapojen muutos esim. innovaatioiden myötä hillitsevät kustannuksia lisäksi palveluntuottajien osalta syntyy paikoin kustannusten kasvua hillitsevää tervettä kilpailua.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laissa olevat säännökset palvelujen järjestämistavoista kaventavat merkittävästi maakunnan mahdollisuuksia käyttää itsehallinnollista päätösvaltaa eivätkä anna järjestäjälle tarvittavaa liikkumavaraa. Erityisesti lakiluonnokseen sisältyvillä 14 asetuksenantovaltuudella maakunnan itsemääräämisoikeutta voidaan kaventaa olennaisesti.

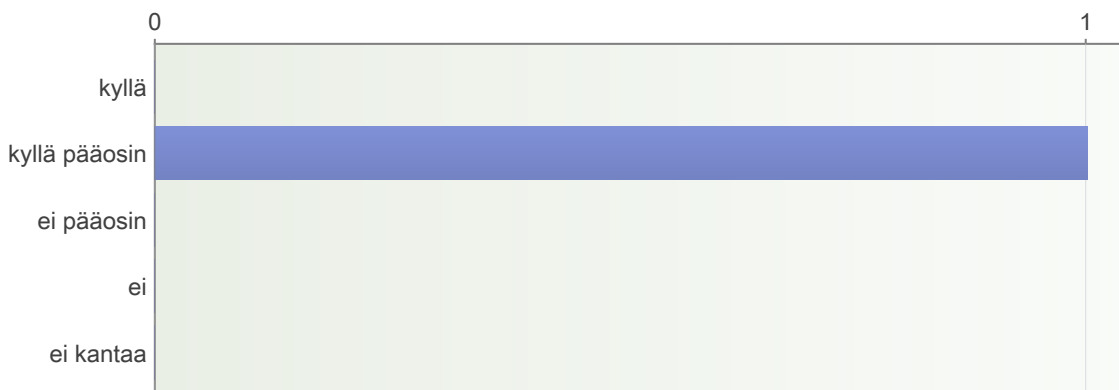
Valinnanvapauden lisääminen sinänsä on kannatettavaa, mutta sen tulee tapahtua hallitusti. Esitetty malli kaipaa yksinkertaistamista ja selkeytystä.

Esityksen riskinä on päätösvalan etäännyminen asiakkaista. Maakunnan hallinnossa tulee huomioida myös alueelliset vaikuttamismahdollisuudet. Uudenmaan maakunta tulee jakaa neljään vaalipiiriin, jotta valinnanvapauteen liittyvä demokratia voi toteutua.

Palveluissa tulee hyödyntää uusimmat innovaatiot asiakastiedon ja -palautteen keräämisessä sekä varmistaa palveluiden asiakaslähtöisyys ja esteettömät vaikuttamismahdollisuudet erilaisille palveluiden käyttäjille.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

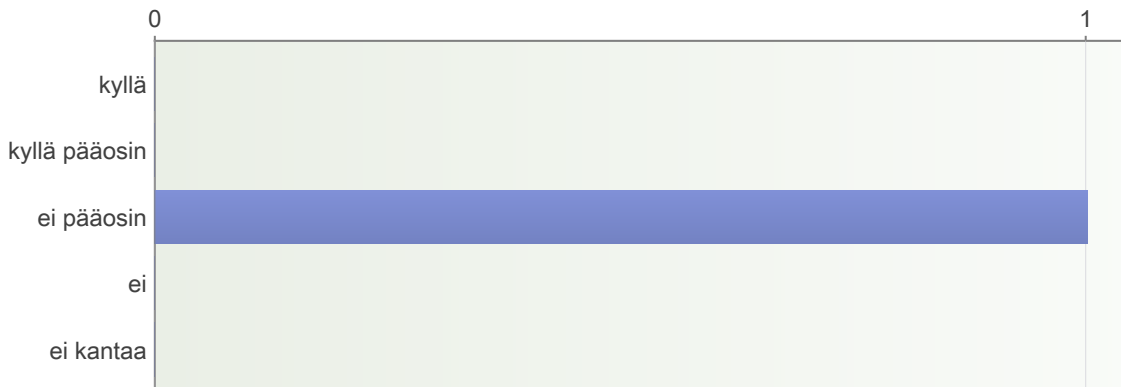
- Valinnanvapausuudistus luo mahdollisuuksia uudistaa toimintatapoja ja ottaa käyttöön uusia palveluinnovaatioita toimintayksikkö tasolla kilpailusta johtuen, mutta kokonaisuuden kehittäminen voi olla vaikeaa järjestelmän pirstoutuneisuudesta johtuen.

Monimutkainen sopimusmalli, tuottajapuolen hajanaisuus yhdistettynä järjestäjä-tilaajan resurssien rajallisuuteen saattavat toimia jopa jarruna näille innovaatioille ja toimintatapojen muutokselle. Toimintatapamuutoksien ja innovaatioiden tarkoituksenmukaiseksi edistämiseksi tulisi vapaudenvalinnan käyttöön otossa edetä hallitusti.

Toimintatapamuutosten ja innovaatioiden tueksi tarvitaan jatkossakin erillistä hankerahoitusta.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöitettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

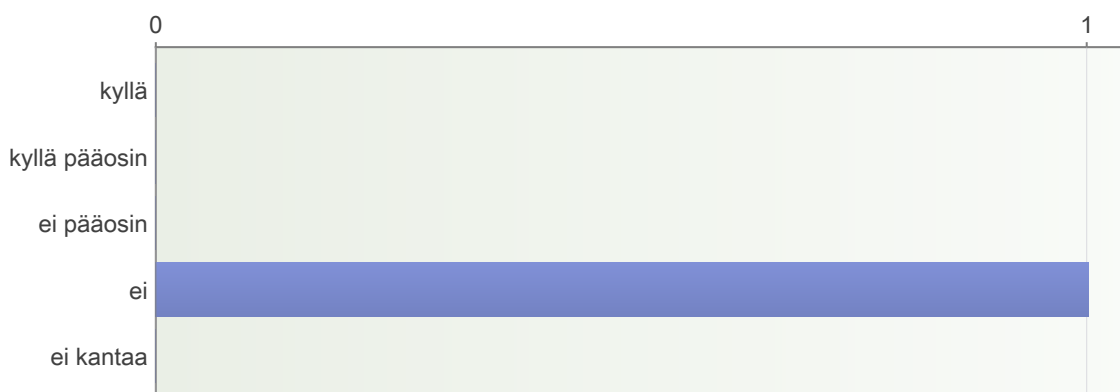
Vastaajien määrä: 1

- Epäselvää on mm. kuuluvatko neuvolat, kouluterveydenhuolto, perheneuvonta, fysioterapia ja päihde- ja mielenterveystyö sote-keskuksen palvelukokonaisuuteen. Tätä voi pitää vakavana puutteena lainvalmistelun tässä vaiheessa.
Muutenkin sote-keskus on nimenä harhaan johtava, koska siihen sisältyy ehdotuksen perusteella niukasti sosiaalipalveluja.

Maakunta voi päättää laajentaa sosiaali- ja terveyskeskuksen ja suunhoidon yksikön tuottamisvastuulle kuuluvaa suoran valinnan palveluvalikoimaa lakiesityksen sisältämästä vähimmäistasosta harkintansa mukaan. Säännöksissä on syytä selkiyttää sitä, minkälaisiin palveluihin suoran valinnan palvelut voivat maakunnan päätöksellä laajentua. Tällä on merkitystä markkinoiden sääntelyssä, palveluntuottajien kilpailussa sekä ehyiden palvelukokonaisuuksien järjestämisessä asiakkaalle.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

21. Vapaamuotoiset huomiot.

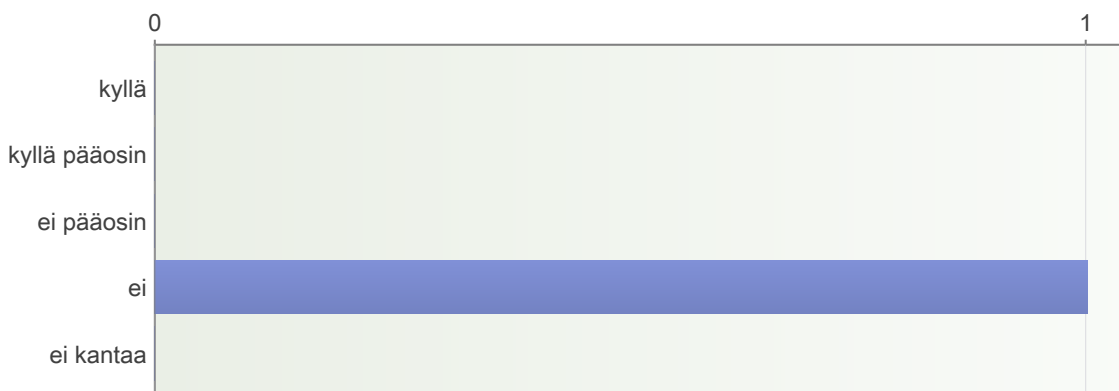
Vastaajien määrä: 1

- Maakunnalla ei ole suoria ohjaus- ja vaikuttamismahdollisuuksia maksusetelipalvelun tuottajaan. Maakunta voi asettaa palvelun laatuun, saatavuuteen ja palvelujen yhteen sovittamiseen liittyviä ehtoja suoran valinnan palvelujen tuottajille, mutta ei maksusetelipalvelun tuottajalle.

Maksusetelillä hankittavat palvelukokonaisuudet tulee vielä tarkemmin määritellä. Lisäksi tulisi joissakin tapauksissa olla mahdollista ohjata maksuseteliasiakas hänelle tarkoituksenmukaiselle palveluntuottajalle.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

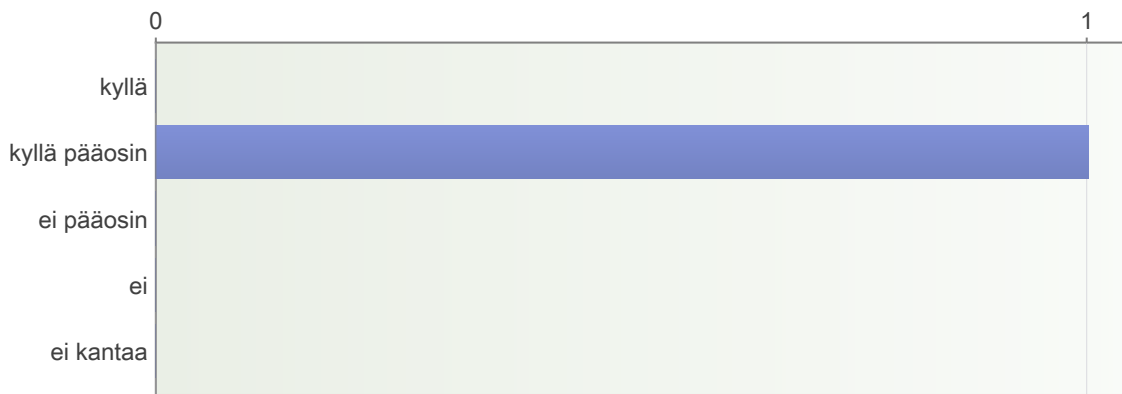
23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ei ole tarkoituksenmukaista, sillä sote-keskus vastaa maksusetelituottajien laadunvalvonnasta, vaikka sillä ei ole oikeutta valita näitä maakunnan tehdessä sopimukset. Kokonaisvastuun hajautuminen liikelaitoksen/maakunnan ja suoran valinnan palvelun kautta maksusetelipalveluntuottajan välillä voi aiheuttaa viivästyksiä ja heikentää palvelun vaikuttavuutta.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

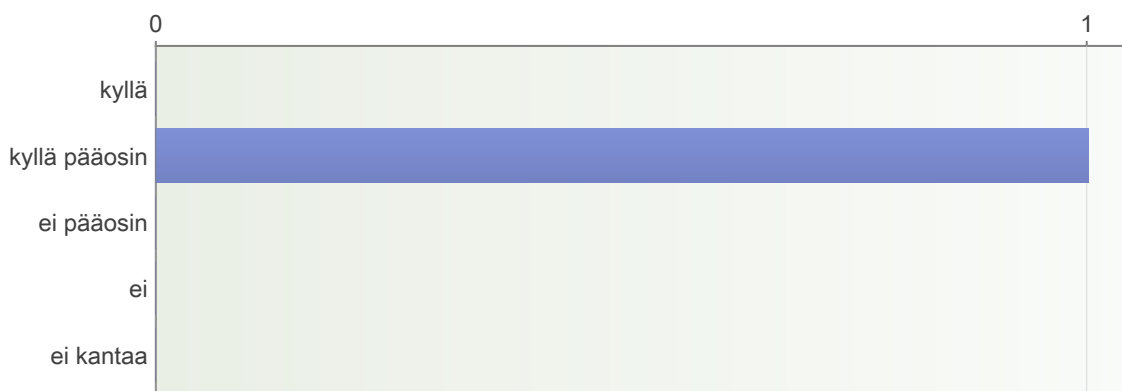
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on mahdollisuudet vaikuttaa palvelujensa toteutukseen, mikäli palvelukokonaisuuksien itsenäisiä osakokonaisuuksia tuottavia palveluntuottajia löytyy maakunnassa valittavaksi. Asiakkaalta edellytetään riittävät tiedot sairaudestaan tai muusta palvelutarpeestaan sekä palvelutarjonnasta, jotta hän pystyy tekemään tietoon perustuvia valintoja.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

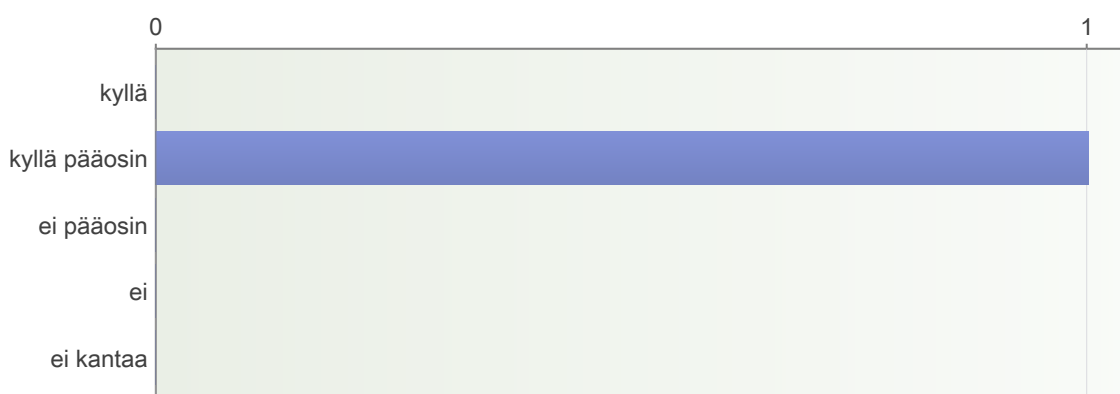
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnan tekeminen sosiaali- ja terveyskeskuksen, suunhoidon yksikön ja liikelaitoksen osalta edellyttää asiakkaalta palvelujärjestelmän tuntemusta sekä moninaisten tietojärjestelmien hallintaa. Sähköisten tietojärjestelmäpalvelujen lisäksi tulisi asiakkaille varata mahdollisuus myös muihin valinnanilmaisuihin kuten puhelimitse tai paperilomakkeella tapahtuva ilmoitus.
Tavoitteena on kuitenkin taata asiakkaalle sujuva palvelukokemus

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

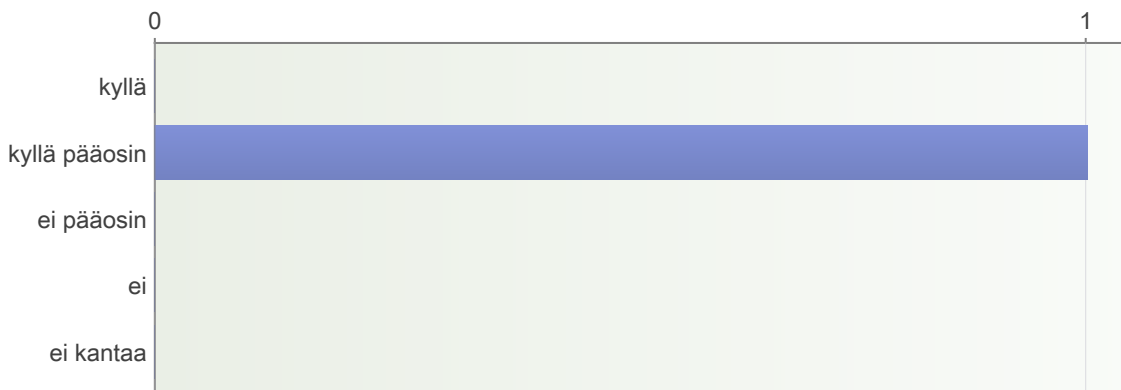
- Itsessään valinnanvapauslaissa korostuu asiakkaan itsemääräämisoikeus ja valinnan tekeminen annetuissa rajoissa. Valintaa tehdessään asiakas tukeutuu maakunnan tietoinformaatioon palveluntuottajista tai maakunnan liikelaitoksen tekemään palvelutarpeen arviointiin tai jatkuvaan ohjaukseen henkilökohtaisen budjetin käytössä. Edellä mainituissa tilanteissa asiakkaan valintaan vaikutetaan välillisesti. Asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja häntä tuetaan siinä, mikäli hän ei siihen sairauden tai toimintakyvyn puutteen vuoksi siihen itse pysty.

Esityksessä jää epäselväksi miten esimerkiksi henkilökohtainen budjetointi ja asiakassetelien käyttö erotellaan asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta, ja mitkä ovat asiakkaan tosiasialliset vaikuttamismahdollisuudet valittuun malliin.

Riskinä on palvelutarpeenarvioinnin etäännyminen asiakkaista ja alueellisesti myös palveluiden saatavuus. Esityksessä ei myöskään ole otettu kantaa sosiaalihuoltolain mukaisen laaja-alaisen palvelutarpeenarvioinnin tosiasialliseen toimivuuteen valinnanvapausmallissa.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

31. Vapaamuotoiset huomiot.

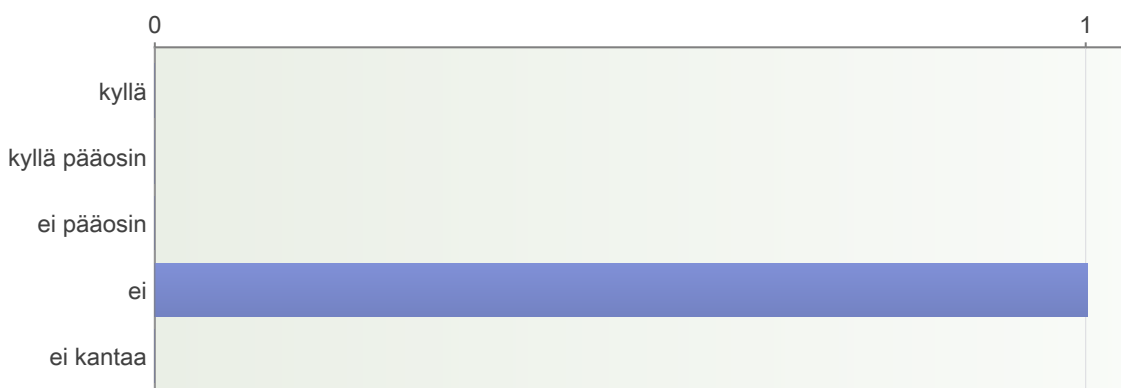
Vastaajien määrä: 1

- Maakunta päättää ne sosiaali- ja terveystalvet, jotka tuotetaan asiakassetelillä. Asiakkaalla on oikeus kieltäytyä setelin käytöstä. Tuolloin liikelaitos tuottaa palvelun itse, ostamalla tai liikelaitoksen yhtiön kautta. Vähimmäistasona on, että 15 % palveluiden kokonaiskuluista olisi asiakassetelin piirissä, mikä aiheuttaa ongelmia asutuskeskusten ulkopuolella. Järjestäjänä maakunta voi säädellä toimintaansa määrittelemällä setelin piirissä olevien palvelut ja niiden laajuuden.

Jos asiakassetelitoiminta johtaa sairaalatoimintojen ja joidenkin muidenkin erityistason palvelujen yhtiöittämiseen voi siitä syntyä ongelmia liikelaitoksen tukipalveluiden käytössä.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

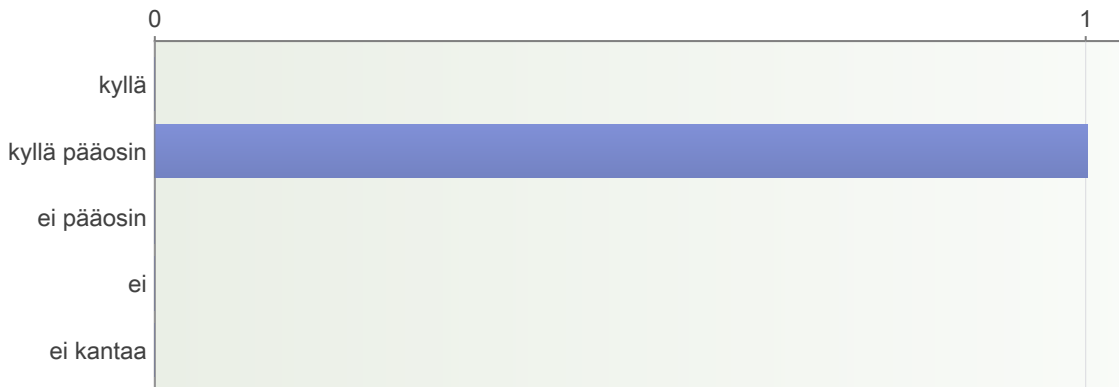
- Kysymys on niin vaikeaselkoinen, että siihen on vaikea ottaa kantaa.

Maakuntien päätöksentekoa koskevat rajaukset ovat liian kattavia ja laajoja, vaikka ne toisaalta turvaavat asiakkaan valinnanvapauden.

Kiinteä vähimmäistason määrittely (15 %) on perusteeton eikä se sovi maakuntien erilaisiin olosuhteisiin.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Koska henkilökohtaisen budjetin käyttöön ottaminen edellyttää asiakkaan palvelutarpeen arviointia sekä ohjausta ja tukea palvelujen suunnittelussa sekä mahdollisuutta tuettuun päätöksentekoon, niin näillä keinoin voidaan turvata heille riittävät mahdollisuudet vaikuttaa palvelun toteutukseen palvelun alkaessa. Asiakas voi valita henkilökohtaisen budjetin perusteella palvelujen sisällön ja palvelun tuottajat. Asiakkaalla on oikeus kieltäytyä hänelle tarjotusta henkilökohtaisesta budjetista, jolloin maakunnan liikelaitos vastaa asiakkaan sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta muulla tavoin.

Tekstin perusteella jää kuitenkin epäselväksi ketkä ovat oikeutettuja henkilökohtaisen budjetin käyttöön, miten käyttäjäkunta määrittää ja mitä kaikkia palveluja henkilökohtaisella budjetilla voi hankkia sekä mitkä kaikki palvelut ovat tarkoituksenmukaisia palveluja yhteiskunnan maksettavaksi.

Henkilökohtainen budjetti antaa asiakkaalle hyvin laajat mahdollisuudet tarvitsemiensa palvelujen toteuttamiseen. Tämä ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista silloin, kun asiakkaan kyky tehdä oman etunsa mukaisia valintoja on rajoittunut.

Henkilökohtaiseen budjettiin on esityksen mukaan tarkoitus siirtyä välittömästi 2019. Tämä tuo suuren riskin kustannusten hallitsemattomalle kasvulle. Kansainväliset kokemukset osoittavat laajasti kustannusten nousua sen käyttöönoton jälkeen.

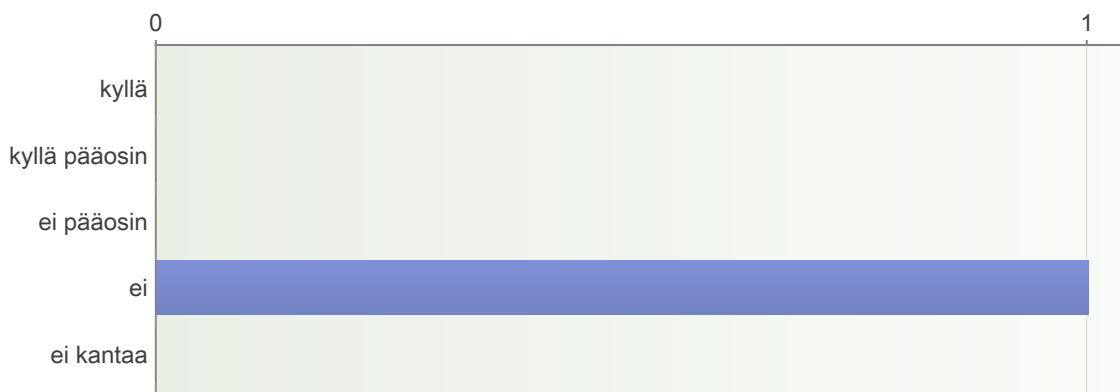
Esityksestä ei käy ilmi, onko asiakkaalla oikeus käyttää liikelaitoksen palveluja, jos asiakas on ylittänyt henkilökohtaisen budjettinsa.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti).

Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

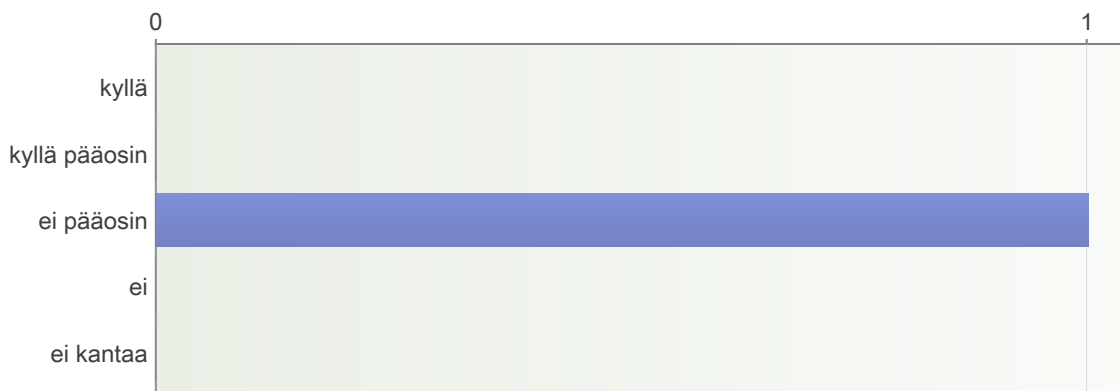
- Tuettua päätöksentekoa koskevaa esitystä tulisi selkeyttää ainakin seuraavin osin:
 - tuetun päätöksenteon ja sosiaali- ja terveyskeskuksen antaman ohjauksen ja neuvonnan suhde
 - asiakkaan tietosuojan ja tukihenkilön tiedon saantioikeuden osalta
 - vastuukysymykset: mikä on tukihenkilön vastuu, jos hän ei osaa antaa tuettavalle riittävän selkeästi ja oikealla kommunikaatiokeinolla tietoa päätöksenteon tueksi?

Perusteluissa esitetty arvio siitä, että tuettu päätöksenteko voitaisiin toteuttaa vapaaehtoisvoimin ja maakuntien välisenä ns. vaihtotyönä on epärealistinen. Kyseessä on ammatillista osaamista edellyttävä tehtävä, josta muodostuu kustannuksia.

Ehdotuksessa haasteena on myös, että tehtävään ei saa nimetä henkilöä, joka on palvelus- tai toimeksiantosuhteessa palvelujen järjestäjään tai tuottajaan.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettely aiheuttaa maakunnille runsaasti hallinnollista työtä ja edellyttää uudenlaista osaamista.

Erityisesti uudistuksen alkuvaiheessa, jossa tarvittavia tiedolla johtamisen välineitä tai yhteen toimivia tietojärjestelmiä ei ole, maakunnille syntyy ylimääräisiä kustannuksia.

Kanta-palveluihin liittyminen ei yksin riitä monitoimija-palveluketjussa riittävään asiakastiedon hallintaan, vaan palveluketjun osana toimijaksi tuleminen pitäisi edellyttää yhteisiin potilastietojärjestelmiin liittymistä, yhtenäistä raportointia, laaturekistereihin liittymistä jne. Maakunnan tulisi tarjota nämä edellyttämänsä järjestelmät palvelun tuottajille ja edellyttää niiden käyttämistä tuottajaksi pääsemiseksi.

Yleisperusteluissa todetaan, että potilaskohtaisesta palveluketjussa toimivien tahojen työn yhteensovittamisesta vastaa maakunnan palveluliikelaitos. Tämän vastuun tulisi koskea kaikenlaisia potilasryhmäkohtaisia palveluketjuja. Liikelaitoksen toimivaltuuksien pitää tässä tehtävässä olla vastuun mukaiset, nyt niitä ei ole laissa eikä sen perusteluissa määritetty, puhutaan vain osapuolten velvoitteesta keskinäiseen koordinaatioon.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

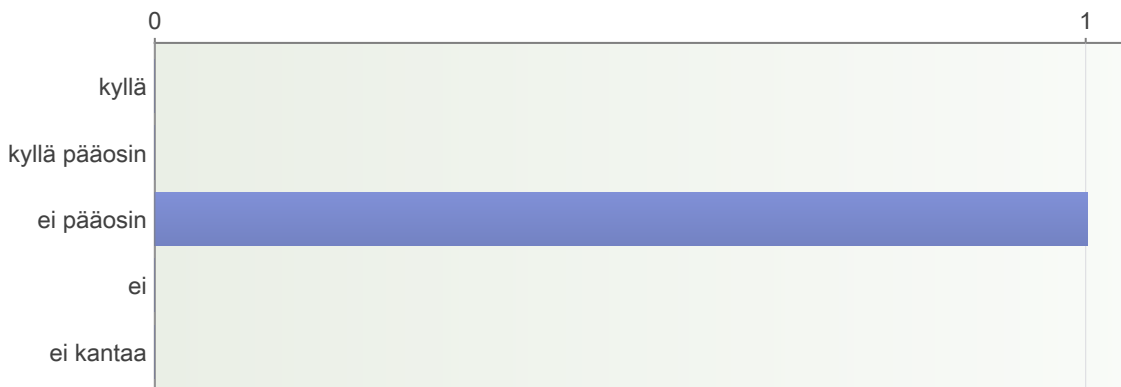
41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Huomion arvoista on, ettei maksuseteli- tai henkilökohtaisen budjetin palveluntuottaja tee sopimusta sen enempää suoran valinnan tuottajan kuin maakunnan kanssa, joten niiden ohjaaminen on huomattavan vaikeaa. Lainsäädännössä olisi tärkeää olla mekanismi, jolla maakunta tai maksusetelin osalta suoran valinnan tuottaja voisi puuttua suoraan näiden palveluntuottajien toimintaan havaitessaan laadullisia tai muita puutteita.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Liikelaitoksen yhtiöittämisvelvoite voi pirstoa julkisen palveluntuottajan tuotantokoneiston ilman perusteltua lisäarvoa. Palveluketjun asiakaslähtöisyys, saumattomuus, tehokkuus ja ketjusta vastaaminen olisi luontevasti hoidettavissa maakunnan liikelaitoksesta käsin, jos julkista palveluntuottajaa ei pirstottaisi.

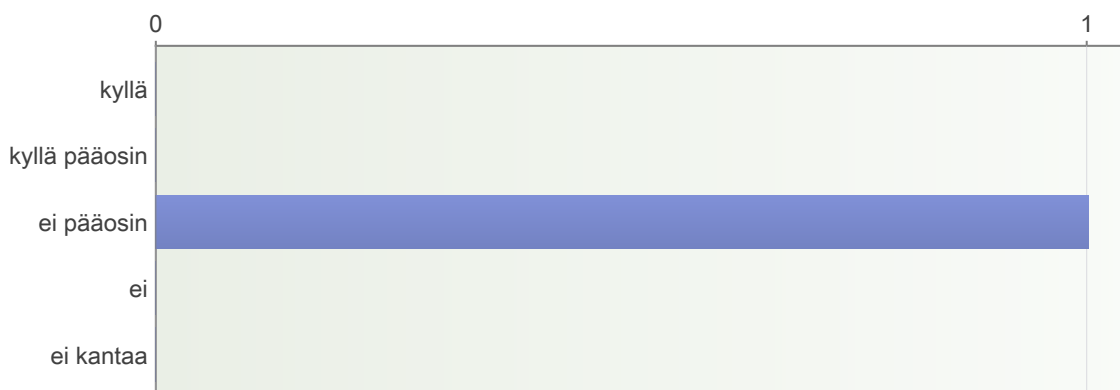
Jää epäselväksi mikä taho määrittää alueellisen palveluketjun toimijoiden roolit, vastuut ja tarkat toimintamallit palveluketjussa. Voiko suoran valinnanvapauden tuottaja itse päättää osuutensa ja tapansa toimia hoitoketjussa? Avoimeksi jää, voiko maakunnan hoitoketjussa toimia eri periaattein ja kriteerein riippuen siitä minkä sote-keskuksen asiakas potilas on ja kuka on vastuussa palveluketjujen päivittämisestä.

Maakunnan tekemät tuottajakohittaiset sopimukset eivät mitenkään voi olla niin yksityiskohtaisia, että niissä kuvattaisiin jokainen palveluketju vastuineen, varsinkin kun on välttämätöntä, että palveluketju koko ajan elää ja kehittyy.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

45. Vapaamuotoiset huomiot.

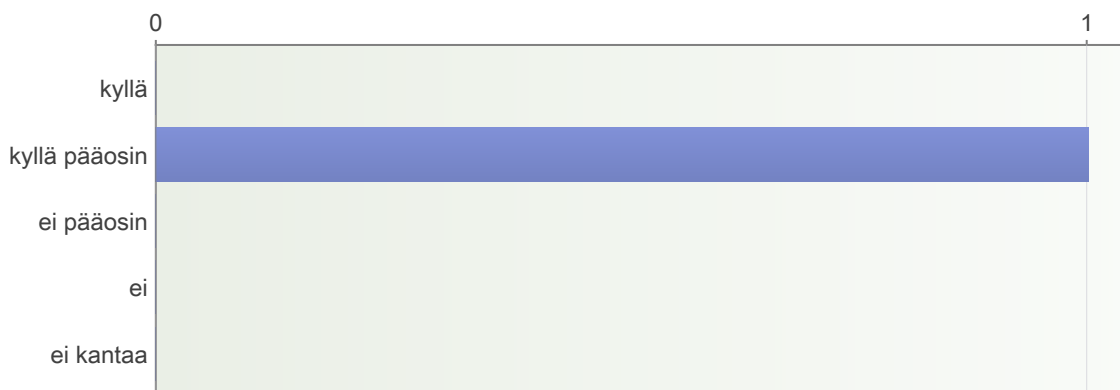
Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan kiinteissä korvauksissa tulee olla mahdollista huomioida erot yksilökohtaisissa tarpeissa. Muuten korvaukset kannustavat houkuttelemaan vain vähän palveluja tarvitsevia asiakkaita. Tämä voi vaikeuttaa moniongelmaisten palveluiden saatavuutta ja eriarvoistaa palvelujen tuottajia.

Terveysturva- ja hoitojärjestelmässä kapitaatiomalli ei ole toimiva.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

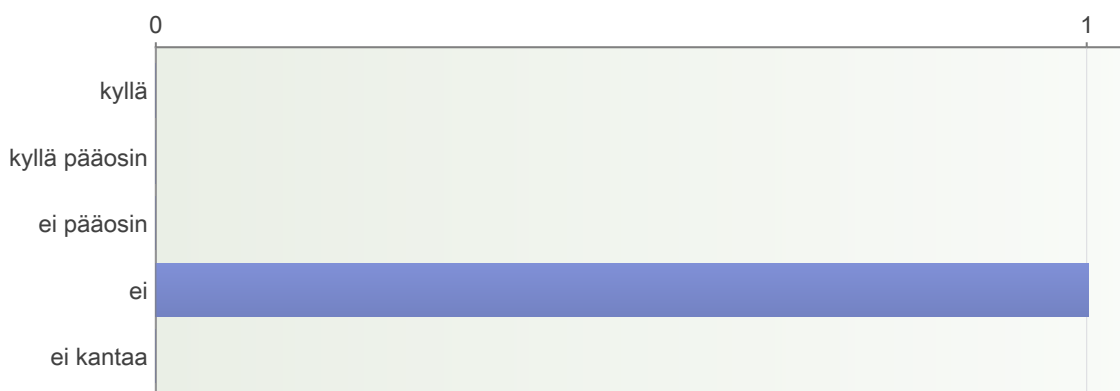
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan 56 § mukainen mahdollisuus sopia muista korvauksista palvelun tuottajan kanssa on kannatettavaa ja sen avulla on mahdollisuus lisätä asukkaiden alueellista yhdenvertaisuutta sekä kaventaa alueellisia hyvinvointi ja terveyseroja.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden toimeenpanolle on varattava riittävä siirtymäaika ja sen on tapahduttava hallitusti.

Markkinoiden avautuminen suoran valinnan sote-keskuksille ja suoran valinnan suun terveydenhuollon palveluille, sekä asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto yhtä aikaisesti 1.1.2019 muodostavat riskin palvelujen jatkuvuudelle ja kustannuksille.

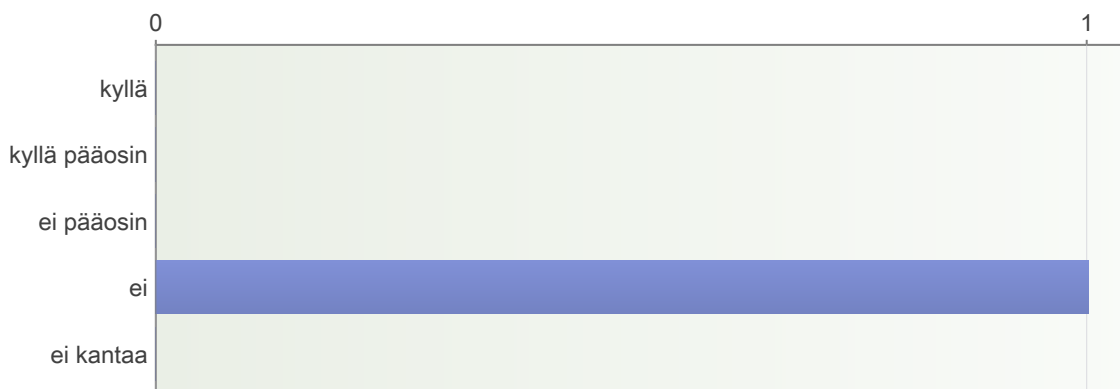
Lakiluonnoksessa säädetään 1. ja 2. vaiheessa tapahtuvasta vaiheistuksesta, mutta tosiasiasa lain voimaantulossa ei ole vaiheistusta. Kahden vuoden siirtymäaika 31.12.2020 saakka maakunnan yhtiöiden perustamisessa ei ole aito siirtymäaika jos yksityiset sote-keskukset ja suun hoidon yksiköt ovat aloittaneet toimintansa 1.1.2019.

Valinnanvapauden käyttöönoton tulee tapahtua hallitusti asteittain ja samanaikaisesti niin yksityisen kuin julkisomisteisen tuotannon osalta. Valinnanvapauden tulisi perustasoon kuuluvissa palveluissa toteutua aikaisintaan 1.1.2021 alkaen ja laajennettuun perustasoon kuuluvissa palveluissa 1.1.2023.

Tarvittavien tietojärjestelmämuutosten suunnittelu voi käynnistyä vasta lainsäädännön toiminnallisten yksityiskohtien selkiytyttyä. Laajojen tietojärjestelmämuutosten hallittu toimeenpano ja käyttöönotto edellyttävät kokemusten perusteella 3-5 vuoden siirtymäaikaa.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

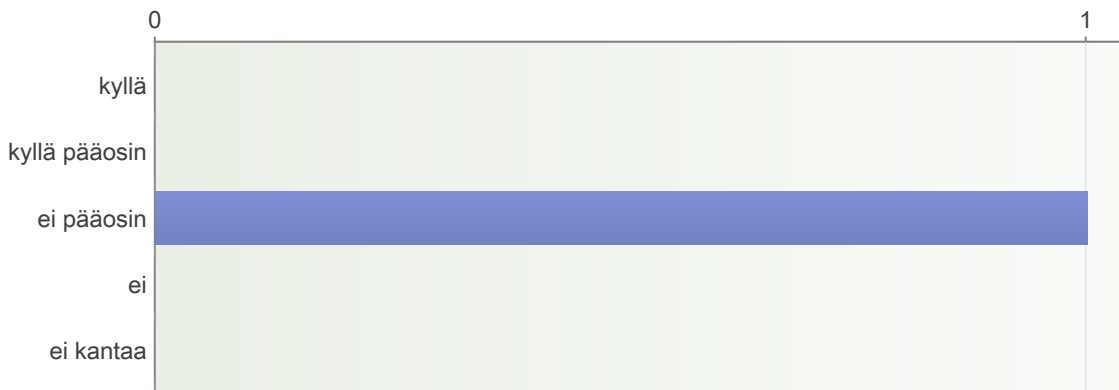
51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus lainsäädäntö kaventaa maakunnan mahdollisuuksia toteuttaa järjestämisvastuutaan. Lukuun 9 sisältyvät asetuksenantovaltuudet ovat epätarkoituksenmukaisia ja maakuntien itsehallinnon ja järjestämisvastuun vastaisia.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

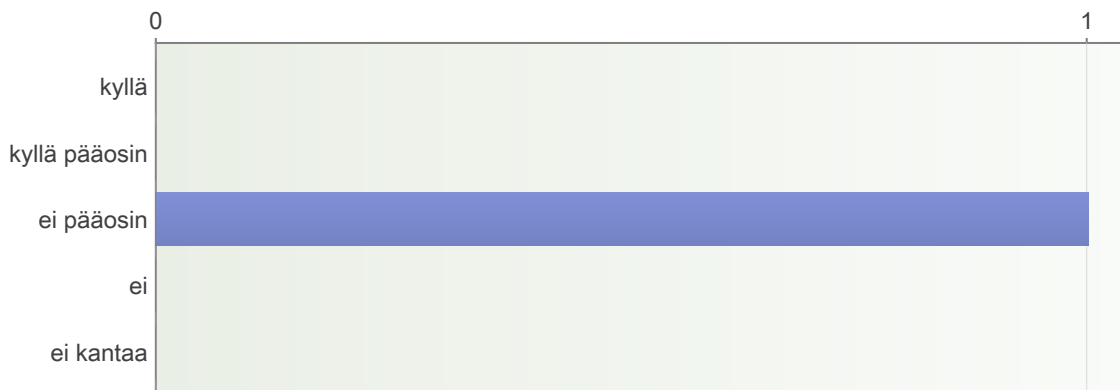
- Laki avaa ennen näkemättömällä tavalla markkinoita. Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon lopputuotepalveluiden ostot ovat tällä hetkellä noin 2,8 miljardia vuodessa, lakiesityksen mukaan valinnanvapausmarkkinat olisivat noin 8 miljardia euroa vuodessa.

Palveluntuottajille asetettavista ehdoista ja tuottajakorvauksista riippuu, miten markkinat lopulta muodostuvat. Todennäköistä on, että terveydenhuollon markkinat syntyvät suuriin kaupunkikeskuksiin, ei haja-asutusalueelle. Sosiaalipalveluihin liittyviä markkinoita voi sen sijaan henkilökohtaisen budjetin myötä syntyä myös harvemmin asutuille alueille.

Riskinä on, että sote-palveluiden markkinat keskittyvät yrityskauppojen myötä. Tuottajille asetettavat vaatimukset karsivat erityisesti suoran valinnan palvelujen tuottajista pois pienet yritykset.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Alkuvaiheessa pieniä toimijoita tulee henkilökohtaisen budjetin ja maksusetelipalveluihin, jos maksusetelipalveluissa on mukana myös sosiaalipalveluja. Todennäköistä on, että mittakaavaetujen ja fuusioiden myötä markkinat keskittyvät tulevaisuudessa suuremmille tuottaja-organisaatioille. Erityisesti pienille tuottajille markkinoille tulon kynnyksiä ovat tietojärjestelmäpalveluihin liittyminen sekä moninaiset raportointivelvoitteet varsinkin jos tuottajat eivät voi hyödyntää maakunnan tarjoamia yhteisiä tietojärjestelmiä.

Suoran valinnan palvelun tuottajien kohdalla pienten toimijoiden vetovoimaisuutta saattaa heikentää heikompi asema saatavuuden varmistamisessa, kun palvelun tuottajan on ilmoitettava julkisessa tietoverkossa enimmäisasiakasmääränsä sekä ajantasaisesti se, kuinka paljon uusia asiakkaita se pystyy ottamaan asiakkaikseen.

57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

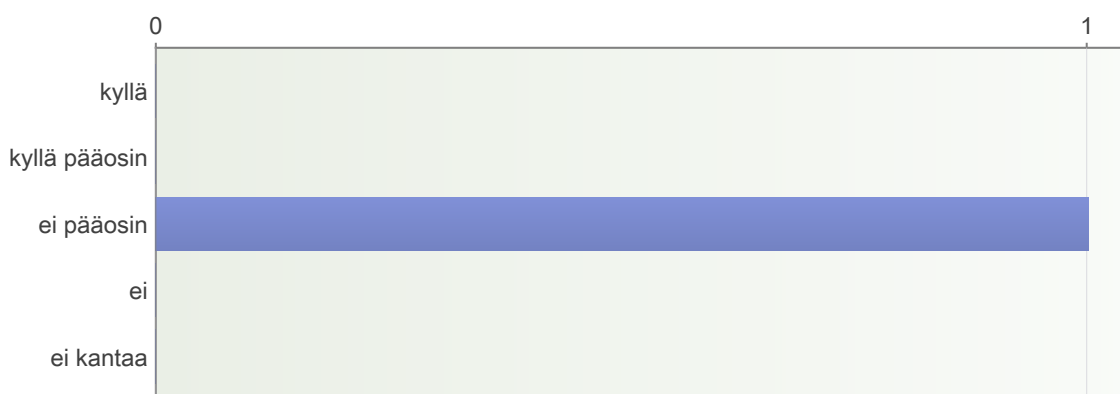
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus ja sen myötä lisääntyvä kilpailu voi parantaa palvelun laatua. Uudistus voi lisätä erityisesti terveyspalvelujen kysyntää. On vaikea arvioida miten uudistus vaikuttaa asiakkaiden valintoihin, sillä esim. markkinointi ja mainonta ohjaavat kuluttajien valintoja. Pahimmillaan valinnanvapaus voi ohjata kysyntää epätarkoituksenmukaisella tavalla ja huonontaa hoidon jatkuvuutta.

Valinnanvapauden rinnalla tulisi rakentaa palveluntuottajien hoidon laatua, vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta kuvaavat mittarit, jotka olisivat netissä vapaasti luettavissa ja jotka ohjaisivat ihmisten valintaa hoidon laadun perusteella (vrt. Britannia). Palvelu sopisi maakuntien ylläpidettäväksi, jolloin kaikilla palvelujen tuottajilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet osoittaa mm. laatunsa.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

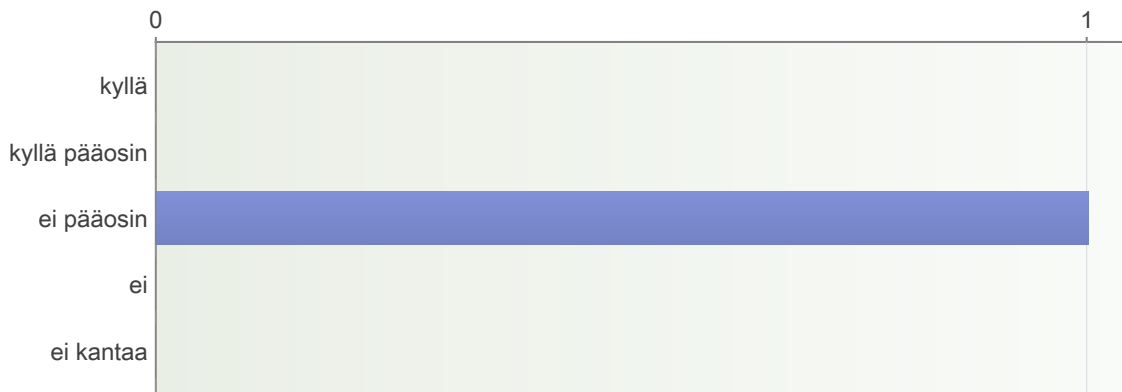
- Suun terveydenhuollon muuttuminen suoran valinnan palveluksi parantaa palvelujen saatavuutta, mikä on asiakkaan kannalta hyvä asia. Maantieteellinen keskittyminen näyttää kuitenkin ilmeiseltä eli alueellista tas-arvoa uudistus ei välttämättä paranna.

Järjestelmämuutos luo suuren riskin kustannusten kasvuun, kun asiakkaille syntyy oikeus valita yksityinen palveluntuottaja julkisen terveydenhuollon asiakasmaksuilla. Suun terveydenhuollon oletettu saatavuuden paraneminen myös lisäänee palvelujen kysyntää. Tästä voi aiheutua lisäkustannuksia edellä mainitun yksityiseltä julkiselle siirtymisen aiheuttamien lisäkustannuksen ohella. Keskeistä on, millä kapitaatiohinnalla palveluntuottajat ottavat vastuulleen asiakkaan suun terveydenhuollon vuodeksi.

Julkisrahoitteisen hammashoidon kriteerit ja hoidon rajat tulisi määrittää, jotta hoidon laajuus olisi sama tuottajasta riippumatta. Olisi tärkeää, että asiakassuunnitelmassa veloitettaisiin kirjaamaan myös suun terveydenhuolto ja suun hoidon tarve, koska sillä on yhteys muiden sairauksien hoitoon ja jatkossa väestöllä on oma hampaisto myös vanhuudessa.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaikutusarvioinnissa nousee hyvin esiin valinnanvapauslainsäädännön positiivisia vaikutuksia ja riskejä. Kuitenkin valmistelun keskeneräisyys ja loppuvaiheessa tehdyt muutokset vaikuttavat siihen, että vaikutusten arvioinnissa on puutteita, vrt. Uudenmaan maakunnan Riskianalyysi ja riskienhallintatoimenpiteet Soma-valmistelussa.

Tärkeimmät mahdolliset myönteiset vaikutukset syntyvät verrattain pitkien, myönteisesti etenevien tapahtumaketjujen lopputuloksena. Osa vaikutuksista riippuu lainsäädännön lisäksi maakuntien tekemistä päätöksistä, joiden perusteella tuottajat tekevät omat päätöksensä palvelun tarjoamisesta. Asiakkaiden valinnat ovat mahdollisia vasta sen jälkeen, kun on olemassa palveluja, joista valita.

Lausunnolla olevaan hallituksen esitysluonnokseen sisältyvissä vaikutusarvioinneissa ollaan varsin kriittisiä sen suhteen, että esitetyllä valinnan-vapausmallilla olisi mahdollista saavuttaa sote -uudistukselle asetetut integraatio-, talous- ja yhdenvertaisuustavoitteet.

Kielelliset vaikutukset ovat vajavaisesti huomioituja.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Sote- ja maakuntauudistus ja siihen liittyvä valinnanvapauslainsäädäntö ovat maan historian suurin hallinnon ja toimintatapojen muutos, joka muuttaa peruuttamattomalla tavalla kuntien roolia suomalaisessa yhteiskunnassa. Uudistuksen merkittävin vaikutus kuntiin ja kuntayhtymiin on yhtiöittämisvelvoite. Velvoite rikkoo kunnassa vuosien kehitystyön kautta syntyneen vahvan integraation ja hyvät käytännöt. Keskisuudessa kunnassa integraatio on ollut mahdollista viedä ruohonjuuritasolle asti. Velvoite uhkaa myös joitakin mallina toimineita maakunnallisia integraatoratkaisuja kuten Eksote ja Kainuun maakunta

Sipoon kunnan näkökulmasta on lisäksi huolestuttavaa, että vaikutusmahdollisuudet omiin laadukkaisiin, kustannustehokkaasti järjestettyihin, kaksikielisiin palveluihin heikkenevät.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Kunnilla tulee olla mahdollisuus tuottaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluja omistamissaan yhtiöissä.

Uudistuksen keskeiset tavoitteet ovat hämärtyneet, eivätkä ne tule uudistuksessa toteutumaan.

Uudistus on muuttunut yhä vahvemmin terveystuodistukseksi, sosiaalipalvelut ja sosiaalityö eivät sisälly suunniteltujen sote-keskusten toimintaan.

Esitys on keskeneräinen ja vaatii jatkovalmistelua, monet toiminnan ja sen kehittämisen kannalta tärkeät yksityiskohdat ovat auki ja/tai ristiriidassa tavoitteiden kanssa.

Aikataulu kokonaisuudessaan on epärealistinen ja epäreilu julkisia palveluja kohtaan.

Esitys pitää sisällään suuria riskejä kansalaisten palvelujen jatkuvuudelle ja uhkaa myös lisätä kustannuksia.

Tämän kyselyn monet kysymykset ovat vaikeaselkoisia, koska niissä kysytään tulkintamme mukaan samassa kysymyksessä sekä sote-uudistuksen että valinnanvapauslakiesitykseen liittyviä asioita. Tämä hankaloittaa vastaamista lausuntopyyntöön valinnanvapauslainsäädännöstä.

Esitetty valinnanvapauslainsäädäntö edellyttää sitä, että asiakkaalla on kyky valita ja hallita myös osaltaan valinnanvapausprosessia. Huolena on, että kaikki asiakkaat eivät tähän mahdollista tukitoimista huolimatta pysty ja tämän seurauksena eriarvoisuus lisääntyy. Valinnanvapauden käyttämistä koskevaa 12-vuoden ikärajaa pidetään liian matalana.

Terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen tärkeä työkalu on ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen. Sote-keskuksen yhteistyötä kuntien kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä ei käsitellä lakiesityksessä.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vastaajien määrä: 1

- -